

Nelly Rapp: agentka za pošasti

Nelly Rapp – Monsteragent

8+

avtorica Petra Gajžler

Kinodvor. Mestni kino.
www.kinodvor.org

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	3
Filmografski podatki	3
Vsebina	3
O avtorici	4
Iz prve roke	5
Zanimivosti	5
Kritike	5
O žanru	6
Pred ogledom filma	7
O strašljivih filmih in knjigah	7
Izhodišča za pogovor in dejavnosti po ogledu filma ali Dela in naloge	8
Prvi vtisi	8
Filmski liki	8
Nelly	8
Roberta	9
Pošasti	10
Drugi liki	11
Vsebinske in tehnične konvencije strašljivke	12
Marginalizacija in sprejemanje drugačnosti	15
Filmi in knjige o pošastih	17
Priloga: Prepoznaš strašljiva bitja iz filma	18

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Nelly Rapp: agentka za pošasti** • Gradivo za učitelje in starše •
Avtorica: Petra Gajžler • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: Fivia, arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2022, zanj: Metka Dariš.

Uvodna beseda

Nelly obožuje vampirje, volkodlake, zombije in druga nenavadna bitja. Vse, kar bi nekomu drugemu pognalo strah v kosti, se njej zdi neznansko zanimivo. Rada bere o pošastih, njen šolski nastop je pravi gledališki spektakel strašljivosti, ko pa jo oče (ki z njo nikakor ne deli navdušenja nad skrivnostnimi bitji) odpelje na počitnice k stricu Hannibalu, Nelly končno dobi priložnost, da nenavadna bitja noči in nočnih mor spozna še sama.

Film **Nelly Rapp: agentka za pošasti** je zabavna in duhovita pustolovščina v svetu strašljivk. Ravno prav strašljiv, da mlade gledalce prikuje na stol, a hkrati dovolj previden, da strahu ne izkorišča, ampak trenutke strahu ravno pravi čas preprede z zabavnimi dogodki in pustolovščinami ter nas spodbudi k razmišljanju. Ob filmu lahko spoznavamo filmske (in knjižne) žanre: mnogi učenci in učenke radi prebirajo, gledajo in poslušajo strašljive zgodbe ali pa jim o njih pripovedujejo vrstniki. Zakaj imamo včasih radi, da nas je strah? Kaj strah v nas vzbuja? Kako se počutimo, ko mine? Ali zgodbe o strašljivih bitjih kaj povedo tudi o nas samih ali družbi, v kateri živimo? Gradivo vam bo v pomoč pri iskanju odgovorov na ta vprašanja. Zlasti za starejše osnovnošolske učence pa je gradivo tudi v pomoč pri raziskovanju žanra strašljivk, saj ob analizi posameznih filmskih odlomkov spoznavajo filmske izrazne možnosti pri vzdrževanju napetosti in vzbujanju strahu, od narativnih elementov pa do scenografije, kostumografije, zvoka, glasbe, kamere in montaže.

O filmu

Filmografski podatki **izvirni naslov** Nelly Rapp – Monsteragent
država in leto produkcije Švedska, 2020
jezik švedščina
tehnični podatki barvni, DCP, 92 min
režija Amanda Adolfsson / **scenarij** Sofie Forsman / **montaža** Britta Norell /
fotografija Gabriel Mkrttchian / **glasba** Uno Helmersson / **kostumografija**
Kicki Ilander / **igrajo** Matilda Gross, Lily Wahlsteen, Marianne Mörck /
distribucija Fivia – Vojnik

[spletna stran filma in napovednik](#)

festivali, nagrade

Berlinale 2021 – Generation Kplus, Biky SBB Busan 2021, Lucas Frankfurt SBB 2021, Cinekid Amsterdam 2021, Nordic Filmdays Luebeck 2021 (nagrada), Mannheim-Heidelberg IFF 2021, JEF SBB Vlaanderen 2022, nagradi guldbagge za kostumografijo in masko, ki ju podeljuje Švedski filmski inštitut

Vsebina 11-letna Nelly obožuje pošasti, vampirje in zombije, vendar pa njen oče in sošolci ne delijo njenega navdušenja. Ko jo očka odpelje na jesenske počitnice k stricu Hannibalu, se Nelly prvič v življenju znajde v velikem, malce čudaškem dvorcu, polnem presenečenj. Kmalu po prihodu odkrije, da njen stric in njegova kolegica Lena-Sleva pripadata skupini agentov za pošasti. Še več, agentka za pošasti je bila tudi Nellyjina mama, ki jo je deklica izgubila kmalu po rojstvu. Nelly ugotovi, da njena družina že dolgo skrbi za mirno

sobivanje ljudi in strašljivih bitij, s katerimi si delimo svet. Agentka za pošasti želi postati tudi sama, zato se odpravi na lov za pošastmi, da bi svojo željo uresničila. Med lovom sreča nenavadno deklico Roberto, ki je frankenštajnka in obožuje peko slaščic. Tako kot Nelly se tudi Roberta počuti odrinjena na rob družbe in osamljena. Med njima se splete prijateljstvo in odločita se, da bosta priredili zabavo za vse pošasti, ki so bile nekoč Robertine prijateljice. Toda nevarnost preži. Mladi agent za pošasti Vincent ima namreč radikalne ideje o lovu na pošasti, ki jih želi s fizičnimi in psihičnimi posegi v njihovo telo narediti čim bolj podobne ljudem, da bi se bolje vključile v človeško družbo. Nelly po napadu na pošasti, ki so se udeležile Robertine zabave, agente za pošasti opozori na njihovo poslanstvo in dolžnost, ki ni samo ta, da ščitijo svet pred pošastmi, ampak tudi pošasti pred svetom. S svojim pogumom in srčnostjo si pridobi značko agentke za pošasti in s tem nadaljuje materino poslanstvo.

O avtorici Amanda Adolfsson je diplomirala na Univerzi dramskih umetnosti v Stockholmu. Obožuje filme, ki so namenjeni otrokom in mladim, še posebej stare švedske filme, narejene po zgodbah Astrid Lindgren, in tudi sama ustvarja filmske zgodbe otrok in mladih. Po diplomi se je leta 2008 s kratkim filmom **Spending the night** (Myskväll, 2007) uvrstila na tekmovalni program Berlinale. Njen režijski prvenec **Young Sophie Bell** (Unga Sophie Bell, 2014), za katerega Amanda pravi, da govori o njej in njenih prijateljih, je leta 2015 zakrožil po švedskih kinematografih. V zadnjih letih se je Amanda uveljavila kot režiserka televizijskih serij. **Nelly Rapp: agentka za pošasti** je njen drugi celovečerni film, ki je bil na Švedskem premierno prikazan leta 2020, svetovno premiero pa je doživel na prestižnem Berlinalu, v sekciji Generacije. Režiserka načrtuje snemanje še drugega in tretjega dela filma.

Iz prve roke »Želeli smo, da bi bil film s pošastmi strašljiv in prava dogodivščina. Pa tudi smešen je moral biti. /.../ Gre za precej nezapleteno zgodbo z večplastnimi liki. Je kot blockbuster, ob katerem si privoščimo kokice in kokakolo in se ob njem zabavamo uro in pol.«

»Od nekdaj so me zelo privlačile zgodbe, ki so nekoliko nerealistične. Zelo mi je bila všeč ideja, da obstaja svet, kjer pošasti v vzporedni resničnosti živijo skupaj z ljudmi. Živimo skupaj, ampak zares ne vemo, da so pošasti. Pošast lahko dela kot prodajalec vročih hrenovk ali pa je naš sosed.«

- Amanda Adolfsson (režiserka)

»Hotela sem napisati scenarij za tak film, ki bi si ga sama želela videti kot otrok. Scenarij je topel, ampak še zmeraj strašen. Film, ob katerem se smejimo in nas je strah.«

- Sofie Forsman (scenaristka)

Zanimivosti Film je nastal po istoimenski uspešni knjižni seriji *Nelly Rapp* pisatelja Martina Widmarka.

Pred začetkom snemanja, v fazi predprodukcije, je režiserka raziskovala strašljive filme, ki so jo navdahnili v preteklosti. V mladosti ji je bil zelo všeč film Tima Burtona **Edvard Škarjeroki** (Edward Scissorhands, 1990), s producentom pa sta raziskovala tudi filme Harryja Potterja.

10-letna Matilda Gross, ki igra Nelly, je imela predhodne igralske izkušnje v gledališču, kjer je igrala in pela v muzikalih, **Nelly Rapp: agentka za pošasti** pa je bila njena prva izkušnja pred filmsko kamero. Izkušnje v gledališču so ji prišle prav pri snemanju filma, na katerem se je izkazala za pravo malo profesionalko. Velik izziv so ji predstavljali nočni prizori, ki so jih snemali pozno ponoči ali v zelo zgodnjih jutranjih urah, saj ni bila vajena biti budna, kaj šele delati v času, ko po navadi spi. V snemanju prizora, kjer Nelly beži pred volkodlakom, je Matilda tudi v resnici občutila nekaj strahu, saj se je lovljenje zdelo zelo resnično.

13-letna Lily Wahlsteen, ki v filmu igra Roberto, je imela že predhodne filmske izkušnje, vendar je bila ta še posebej zahtevna. Vsak dan je prišla na filmsko prizorišče med prvimi, saj so maskerji vsakič znova porabili 3–4 ure, da so jo spremenili v pošast, kar se je izkazalo precej naporno tudi za njeno kožo, ki je ob tem dobila izpuščaje.

kritike »**Nelly Rapp: agentka za pošasti** je otroški film, kakršnega redko vidimo: enako zabaven tako za otroke kot odrasle. Film nas povabi v čudovit, pisan svet, kjer ni vse tako, kot se zdi. Kostumi so božanski, z Nelly v modri in oranžni barvi, ki se ujema z jesenskim listjem, Roberta v viktorijanski obleki, volkodlak v rokabillyjevski opravi in še več. Kljub proračunskim omejitvam sta obe glavni hiši v filmu kraja, ki ju želite raziskovati in se v njih družiti. **Nelly Rapp** je izvrstno narejen film, v katerem ni nikoli dolgčas.«

- Alex Heeney (Seventh Row)

O žanru

Žanra strašljivke, ki je mlademu občinstvu največkrat namenjen v obliki knjig ali filmov, ne moremo zares poimenovati grozljivka, saj je v teh zgodbah element groze odzvet ali pa omiljen, tako da se ohrani samo neprijetno stanje vznemirjenosti v obliki strahu, za razliko od groze, ki v nas sproža veliko nelagodje ali celo odpor do česa. Strašljivke za otroke in mlade imajo pozitiven razplet, ki se odraža v zmagi nad pošastjo, včasih pa se celo pošasti spreobrnejo ali izkažejo za junake zgodbe, kar se zgodi tudi v filmu **Nelly Rapp: agentka za pošasti**.

Glavni učinek strašljivke je, da v gledalcu z različnimi elementi zgodbe in filmskimi tehnikami vzbuja občutke strahu. Strašljivko gremo gledat, kadar se hočemo bati. Straši nas tisto, kar v strašljivki vidimo, slišimo, še morda najbolj pa vse, kar slutimo. Zato strašljivka mojstrsko igra na sam rob kadra – na večno grožnjo tistega, kar lahko izza njega pride (povzeto po Pelko, *Filmski pojmovnik*, 2005).

Strašljivko težko definiramo skozi specifičen nabor žanrskih konvencij oz. značilnosti, saj gre v osnovi za izredno heterogen žanr. To se odraža v številčnosti njenih podžanrov, ki so največkrat določeni s konfiguracijo pošasti (zombijeovski filmi, vampirski filmi ...) in lokacije, vsem pa je skupen učinek, ki igra na naša primarna čustva – vzbuja strahu. Kljub njeni raznolikosti pa lahko začrtamo neke splošne prevladujoče tematske in pripovedne ter tehnične žanrske elemente, ki standardizirajo žanr strašljivke in ga naredijo za prepoznavnega.

Ključni motiv, ki je inherenten žanru strašljivke, je bitka med dobrim in zlim. To nasprotje se v strašljivkah manifestira skozi različne elemente zgodbe, najpogosteje pa v bitki med protagonistom (junak) in antagonistom (antijunak). V strašljivkah so antagonisti praviloma nekaj pošastnega. Pošasti so lahko bitja, ki niso razčistila z lastno smrtjo (vampirji, zombiji ...) ali so plod človeških eksperimentov (Frankenstein), lahko pa obstajajo na ločnici med človeškim in živalskim (volkodlaki). Pošastne lastnosti pa lahko pripišemo tudi ljudem ali celo prostoru (hiša strahov). Napeta in strašljiva glasba, zvok (škripanje tal, srčni utrip, popolna tišina ...), temačne barve, ostre sence, odsotnost svetlobe ter specifična montaža gradijo napeto in tematično vzdušje strašljivk, h kateremu prispeva tudi izbor strašljivih lokacij (klet, zapuščena hiša, gozd ...) in kostumov, groteskna maska in specifični rekviziti (orožje, nagačene živali, strašljive slike in freske ...), ki so del scenografije.

Temeljni razsežnosti, ki ju zarisujejo skupne žanrske konvencije posameznega žanra, sta tako standardizacija in specializacija, kar pomaga predvsem nam, gledalcem, da se lažje odločimo, kaj bi radi videli, in filmskim kritikom, da lažje razvrščajo in primerjajo ter ugotavljajo odstopanja in preboje. Nekateri avtorji, ki ustvarjajo znotraj specifičnega žanra, žanrske konvencije namreč včasih tudi kršijo ali pa jih subverzivno sprevačajo in s tem vnašajo v filme svoj avtorski pečat. Žanrski sistem »razpira marelo, ki nas ščiti pred kaosom zunaj – toda zares zanimivo postane, ko pridejo veliki ustvarjalci, ki zarežejo v to marelo in spustijo med nas malo preprišnega kaosa, od katerega lahko zabolijo oči in glava, utegnejo pa se te iste oči tudi ganjeno orositi, glava pa kaj pametnega pomisliti ...« (Pelko, *Filmski pojmovnik*, 2005, str. 86)

Pred ogledom filma

O strašljivih filmih in knjigah

Pred ogledom filma se z učenci pogovorite o žanru strašljivke in njihovih pričakovanih glede filma, ki si ga bodo ogledali.

Kakšen film pričakujete, če je ta označen kot strašljivka?

Ali radi gledate strašljivke? Zakaj da/ne? Zakaj nekateri radi gledajo strašljivke, drugi spet ne? Kakšen učinek ima strašljivka na gledalca?

Razmislite tudi o potencialnih dolgoročnih učinkih.

Znotraj katerih umetniških zvrsti se lahko še pojavlja strašljivka? Ali raje berete strašljive zgodbe kot pogledate strašljivko? Zakaj da/ne?

Ali ste že kdaj pogledali kakšno strašljivko (film ali serijo), ki je sicer ne bi, pa ste jo kljub vsemu zaradi tega, ker je bil film priljubljen med vrstniki? Zakaj ste to naredili in za kateri film ali serijo je šlo?

Po uvodnem pogovoru si skupaj z učenci oglejte napovednik za film **Nelly Rapp: agentka za pošasti** in se pogovorite o tem, katere značilnosti strašljivke so prepoznali v napovedniku in ali so te značilnosti opazili tudi v kakšni strašljivki, ki so jo že gledali? Opozorite jih nato, naj bodo pozorni tako na zgodbo kot filmski jezik (glasba in zvok, barve, svetloba, scenografija).

Iz prve polovice napovednika lahko razberemo, da si bomo ogledali strašljivko, medtem ko nam druga polovica daje slutiti, da ima film tudi elemente komedije in pustolovščine. Preskok med žanri je v napovedniku nakazan s spremembo glasbe, ki je iz strašljive preskočila v poskočno in v trenutku spremenila vzdušje napovednika. Z učenci se pogovorite, ali so v napovedniku zaznali značilnosti tudi kakšnih drugih žanrov – katerih in kaj v napovedniku jih je napeljalo na to.

Izhodišča za pogovor po ogledu filma

Prvi vtisi Po ogledu filma se z učenci pogovorite o njihovih prvih vtisih.
Ali vam je bil film všeč? Zakaj da/ne?
Ali je film izpolnil vaša pričakovanja? Zakaj da/ne? Vas je v filmu kaj presenetilo – kaj?
Opišite svoj najljubši prizor iz filma.

Film je mešanica različnih žanrov: **strašljivke, komedije, drame in pustolovščine**. Prevladujoč žanr je strašljivka, v kateri je napetost pretrgana s komičnimi situacijami in liki (komedija) na eni strani ter resnimi temami, čustvenimi trenutki in zapomnljivim sporočilom (drama) na drugi. Film ima tudi žanrske poteze pustolovščine, ki temelji predvsem na tem, da junaka pošlje v daljne kraje, v daljne čase ali na daljne planete. Nelly oče med počitnicami pošlje v drug kraj k stricu, kjer je več kot dovolj priložnosti za pustolovščino. Z učenci se pogovorite, katere žanre so poleg strašljivke še prepoznali in po katerih filmskih elementih (vsebinskih ali tehničnih) so to ugotovili.

Filmski liki

Nelly Nelly je 11-letna deklica, ki obožuje pošasti in strašljive zgodbe, zaradi česar na šoli velja za drugačno in je odrinjena na rob. To jo žalosti, vendar kljub vsemu ohranja samozavestno držo in je zvesta svojim načelom. Tudi ko jo oče skuša prepričati, da so pošasti samo plod njene domišljije, se Nelly ne pusti pregovoriti. Prepričanje, da obstajajo pošasti, jo prej vznemirja, kot da bi jo bilo strah. Ko je bila še majhna, je izgubila mamo, ki je bila agentka za pošasti, kar si želi postati tudi Nelly. Med samostojnim pogumnim lovom na pošasti spozna frankenštajnko Roberto in ji pomaga izpolniti željo, da bi odprla kavarno. Kljub temu da je Roberta pošast, ki se je Nelly sprva boji, se med njima splete pravo prijateljstvo, ki pa je na koncu filma postavljeno na preizkušnjo, ko Roberta izve, da je Nelly agentka za pošasti.

Kakšna je Nelly? Svoje ugotovitve podkrepite z opisi prizorov, v katerih pride do izraza posamezna Nellyjina lastnost. Kaj je njena strast in kaj si želi? Kako se odzove na razkritje Lene-Sleve, da obstajajo pošasti?

Kako na Nelly deluje odkritje, da je bila njena mama agentka za pošasti? Zakaj Nelly na koncu filma skoraj izgubi željo po tem, da postane agentka za pošasti?

Kaj družijo Nelly in Roberto? Kakšna je Nelly kot prijateljica? Zakaj Nelly Roberti zamolči, da lovi pošasti? Mislite, da bi ji morala povedati? Zakaj da/ne? Ali ste tudi vi že kdaj kakšno informacijo zamolčali svojemu prijatelju? Zakaj? Ste se že kdaj znašli v Robertini koži, ko je vam nekdo zamolčal nekaj, kar bi po vašem mnenju morali vedeti? Kako ste se ob tem počutili?

Roberta Roberta je kljub otroškemu videzu več kot 100 let stara frankenštajnka, ki jo je mama ustvarila v laboratoriju. Njena velika strast je peka slaščic, za katero jo je navdušila mama, ki je na stara leta umrla. Z mamino smrtjo so zamrla tudi družjenja z ostalimi pošastmi in Roberta je v veliki hiši popolnoma sama. Počuti se osamljeno. To vrzel zapolni Nelly, ki jo Roberta reši pred volkodlakom. Nelly jo spodbudi, da svojo odlično peko slaščic predstavi še ostalim v lastni kavarni. Ko Roberta izve, da je tudi Nelly samooklicana agentka za pošasti, se počuti izdano, razočarano in jezno, vendar njuno prijateljstvo na koncu preživi in postane še močnejše.

Kakšna je Roberta? Svoje ugotovitve podkrepite z opisi prizorov, v katerih pride do izraza posamezna Robertina lastnost. Kaj je njena strast in kdo jo je za to navdušil?

Zakaj Roberta reši Nelly pred volkodlakom? Kako se odnos med Nelly in Roberto v filmu spreminja? Ali se Robertino življenje in njeno počutje spremeni, ko spozna Nelly? Na kakšen način? Kakšno je njuno prijateljstvo? Kako preživljata skupne trenutke? Kakšna je Roberta kot prijateljica? Kako se počuti, ko izve, da ji je Nelly prikivala, kdo je v resnici? Kako to vpliva na njuno prijateljstvo?

Kakšen je recept za dobro in dolgo prijateljstvo? Imate najboljšega prijatelja? Kako preživljata skupne trenutke? Kakšen je po vašem mnenju dober prijatelj?

Opišite, kakšno bitje je frankenštajnka. Kako je ustvarjena? Se spomnite, kaj vse Nelly o frankenštajncih prebere v knjigi?

Kako negativna čustva vplivajo na Robertin značaj? Kako se spremeni, ko je v nevarnosti in je jezna na Vincenta? V knjigah opisujejo, da frankenštajnci nimajo povezave med srcem in možgani – ali to res drži tudi za Roberto?

Pošasti Vampirji, duhovi, volkodlaki, frankenštajnci in druge pošasti so v filmu upodobljeni na način, ki jih približa gledalcu (npr. komični prizor njihovega plesa). Nekateri izmed njih so tako po videzu kot po navadah precej počlovečeni (npr. Vampir), drugi se bolj ali manj uspešno prilagajajo na svet, kjer naj bi ljudje in pošasti sobivali v ravnovesju. Čeprav se večina poskuša vključiti v vsakodnevno življenje človeškega sveta (Volkodlakinja npr. dela kot prodajalka vrčih hrenovk, Vampir igra playstation), nekatere na trenutke prevzamejo njihovi pošastni nagoni, ki predstavljajo grožnjo ljudem. Naštejte pošasti, ki nastopajo v filmu, in opišite njihove lastnosti. Katere so vam ostale najbolj v spominu? So bila ta bitja strašna ali tudi zanimiva in zabavna?

Pri opisu si lahko pomagata tudi s fotografijami na delovnem listu na koncu gradiva. Ste prepoznali vse pošasti: vampirje, zombije, duhove, volkodlake, škrate, frankenštajnko ...?

Kako so pošasti upodobljene v filmu? Je bilo kaj na njihovi upodobitvi v nasprotju z vašimi pričakovanji? V čem so si pošasti podobne in v čem različne?

Kakšna življenja živijo? Primerjajte jih z ljudmi ter poiščite razlike in podobnosti. Se pošasti prilagajajo življenju v človeškem svetu? Pri kateri pošasti je to najbolj opazno? Na kakšen način pošasti prekršijo pravila človeškega sveta? Se vam zdi položaj ljudje-pošasti enakopraven (oboje imajo enake pravice)? Zakaj da/ne?

Drugi liki V filmu nastopajo še drugi liki, ki vplivajo na Nelly in njena dejanja. Nellyjin oče je do hčerke precej zaščitniški in včasih tudi pokroviteljski. Ne verjame ji, da obstajajo pošasti, in jo celo skuša prepričati, da so pošasti plod njenih nočnih mor, vendar se mu Nelly ne pusti prepričati. Skrbi ga hčerkin drugačnost in želi si, da bi se bolje vključila med vrstnike in imela prijatelje. Oče Nelly prikriva, kdo je bila njena mama v resnici in kako je umrla. Nelly živi v prepričanju, da je bila mama knjižničarka in da je umrla v prometni nesreči.

Hannibal je Nellyjin stric po mamini strani; s kolegico Leno-Slevo delujeta kot agenta za pošasti. Tudi Hannibal se sprva do Nelly obnaša precej zaščitniško in ne želi, da bi postala agentka za pošasti, medtem ko njegova prijateljica in sodelavka Lena-Sleva v Nelly takoj prepozna potencial agentke in ji v sobi za skrivnimi vrati razkaže pošastne skrivnosti.

Eden najbolj aktivnih agentov za pošasti in njihov vodja je Vincent, ki ima za razliko od ostalih radikalne ideje, kako bi morali obravnavati pošasti. Želi uvesti »normalizacijsko« tehniko, ki bi spreminjala pošasti v ljudi navznoter in navzven ter bi jih naredila človeške. Če kdo ne bi želel stopiti na pot spreminjanja, bi ga uničil. Njegov slogan je »svet brez grotesknih pošasti«. Vincentu uspe prepričati ostale agente, le Hannibal se njegova metoda zdi napačna, saj meni, da bi se morale pošasti same odločiti, ali se želijo spremeniti ali ne. Agenti za pošasti naj bi v prvi vrsti skrbeli za ravnovesje med človeškim in pošastnim svetom, ne pa odločali o tem, kdo in na kakšen način bo na tem svetu obstajal. Hannibal Nelly na koncu podeli značko agentke za pošasti za njeno plemenito in pogumno opravljeno delo, ki je vse agente spomnilo na njihovo izvorno poslanstvo.

Kakšen je Nellyjin oče in kako se obnaša do Nelly? V katerih prizorih se odraža njegovo zaščitništvo in v katerih pokroviteljstvo? Zakaj oče pošlje Nelly na jesenske počitnice k stricu Hannibalu? Ali ji oče verjame, da obstajajo pošasti? Kako to vpliva na Nelly? Ali so njene želje in njeni interesi v skladu z očetovimi pričakovanji? Zakaj da/ne? Menite, da oče dovolj spodbuja Nelly? Zakaj da/ne? Zakaj ji je oče zamolčal, kdo je bila njena mama in kako je umrla? Menite, da bi ji moral že od začetka govoriti resnico? Zakaj da/ne?

Kakšen je odnos med Hannibalom in Leno-Slevo? S čim se ukvarjata? Zakaj stric ne pusti Nelly, da bi postala agentka za pošasti? Kdo od odraslih najbolj spodbuja Nelly, da sledi svoji želji postati agentka za pošasti? Na kakšen način lahko odrasle osebe v našem življenju vplivajo na uresničevanje naših ciljev? Katere so te osebe, ki imajo po vašem mnenju lahko tak vpliv?

Kakšne so naloge agentov za pošasti in kakšen namen ima njihovo delo? Ali se ta namen ujema z Vincentovim? Katere pripomočke uporabljajo pri lovu na pošasti? Kakšen je Vincentov položaj med agenti za pošasti? Opišite Vincentove ideje in se do njih opredelite. Kako se nanje odzove Hannibal?

Vsebinske in tehnične konvencije strašljivke

Z učenci se najprej pogovorite, katere vsebinske značilnosti iz filma, ki so značilne za strašljivke, so opazili. Ali jih lahko v podobni obliki srečamo tudi v drugih strašljivkah? Kateri liki nastopajo v filmu? Razvrstite jih v dve kategoriji – liki, ki posebejajo dobro, in liki, ki posebejajo zlo. Ste katerega izmed likov razvrstili v obe kategoriji? Katerega?

Nelly v svoji gledališki strašljivki s scenografijo, kostumografijo, masko, rekviziti, glasbo in ustrezno osvetlitvijo ustvarja strašljivo vzdušje. Na podoben način je mogoče s spretno uporabo različnih filmskih izraznih sredstev doseči enak učinek tudi v filmu, le da sta pri filmu pomembni tudi kamera in montaža. Z učenci se pogovorite, na kakšen način je v filmu ustvarjeno strašljivo in napeto vzdušje.

Filmska glasba poudari pripovedne učinke filma ter v odlomku ustvarja napeto in skrivnostno vzdušje. Zvočno podobo zaokrožijo zvočni učinki, ki so značilni za strašljivko – škripanje vrat, kriki pošasti v ozadju. Najprej z učenci odlomek samo poslušajte. Že hitro lahko ugotovite, kakšno bo vzdušje v prizoru, čeprav ne vidite slike. Pozorno prisluhnite, kakšne vse zvoke slišite. Nato si z učenci lahko ogledate še odlomek brez zvoka, potem pa še enkrat, tokrat z zvokom in sliko. Z učenci se pogovorite, kako so se njihovi občutki razlikovali med prvim, drugim in tretjim ogledom, kako je na njih učinkovala zvočna podoba odlomka, kakšna je glasba in kaj vse so slišali v odlomku. Glasba in tudi izvor, od koder glasba prihaja, sta se med odlomkom spreminjala – kako? Je učinek ostal enak?

Gledišče kamere se v posnetku spreminja. Prostor na trenutke opazujemo skozi Nellyjine oči, s čimer se lahko bolje identificiramo z likom. V kleti pa je na trenutke kamera postavljena tako, da dobimo občutek, kot da Nelly nekdo opazuje, kar poudarja njeno ranljivost. Dolg prizor vzbuja v gledalcu pričakovanje po odkrivanju in gradi napetost, ki se na koncu odlomka sprosti. V filmu se v ustaljenem ritmu menjavajo napeti in umirjeni prizori. Z učenci se pogovorite, kako je odlomek posnet, kako se spreminja gledišče kamere in kakšen učinek ima to na gledalca. Spregovorite tudi o tem, kakšna je vloga daljšega prizora v strašljivki.

Strašljivo vzdušje ustvarjajo tudi lokacije, na katerih se dogaja film in so značilne za strašljivko – skrivnostni dvorec Hannibala in Lene-Sleve, zapuščena Robertina hiša, klet, temačen gozd. Značilni scenografski elementi v filmu so nagačene živali, strašljive freske, slike sorodnikov v kleti, organi pošasti v kozarcu, pajčevina, kljuka v obliki netopirja. Z učenci se pogovorite, katere scenografske elemente, značilne za strašljivko, so opazili v filmu in v odlomku; pogovorite se tudi o pomenu scenografije.

Na koncu odlomka je uporabljena za strašljivko značilna filmska tehnika, ki skuša prestrašiti gledalca z nenadno ali presenetljivo spremembo postavitve, scene ali poteka dogodkov, običajno ob glasnih, strašljivih zvokih oziroma glasbi, ki so jo v Pojmovniku žanra (2021, Pionirski dom) poimenovali strahoskok (ang. jumpscare). Ime je dobila zato, ker gledalca navadno tako prestraši, da se očitno zdrzne ali skoči. Z učenci se pogovorite, ali so se prestrašili ob krikom Lene-Sleve v odlomku. So med ogledom filma še v kakem prizoru doživeli podobne občutke?

Z učenci si oglejte odlomek in se pogovorite o glasbi in zvokih, ki ustvarjajo strašljivo in napeto vzdušje. Kako se je spreminjala jakost glasbe v odlomku in kako je to učinkovalo na vas kot gledalce? Kako lahko v filmu s pomočjo specifične zvočne krajine še dosežemo napetost določenega prizora? Kakšen učinek ima lahko na nas popolna tišina?

Tudi v tem odlomku se je gledišče kamere spreminjalo na podoben način kot v prvem, le da smo Nelly na koncu odlomka spremljali tudi z Robertinega gledišča. Z učenci se pogovorite o spremembi gledišč kamere v odlomku.

Pri teku po stopnicah iz kleti je kamera postavljena zunaj svoje osi oziroma pod kotom tako, da v kadru nimamo vertikalnih linij; kader zaradi diagonalnih linij deluje nekako »zvrnjen«. Temu nagibu kamere rečemo z angleško besedo *dutch angle* in je uporabljen v filmih, kadar želimo tudi vizualno poudariti psihološki nemir in napetost v liku. Z učenci se pogovorite, ali so opazili nenavaden kot kamere, in kako je deloval na njih.

Še enkrat si oglejte odlomek in se osredotočite na montažo izseka, ko se Nelly skriva za kavč. V prvem kadru iz Nellyjinega gledišča gledamo z nemirnim pričakovanjem proti vratom, v naslednjem vidimo Nellyjin obraz, na katerem začutimo strah pred grožnjo, ki je blizu, in šele v naslednjem samo Robertine noge, ki v nas vzbudijo zanimanje, željo, da bi videli še preostanek telesa in predvsem obraz. Ves čas slišimo preteče Robertine korake. Strašljivke s tako montažo gradijo napetost na nevidni grožnji – grožnji, ki je v kadru ne vidimo, ampak jo kot gledalci slutimo na robu kadra. Nemalokrat vidimo obraz lika, ki je ogrožen, v še bližjem planu, kot smo videli Nelly. Z učenci se pogovorite o montaži analiziranega izseka. Vsak kader naj opišejo, povedo, kaj vidijo in slišijo, razmislijo o vrstnem redu kadrov, njihovi dolžini in o učinku, ki jih ima vsak posamezen kader na gledalca in vsi skupaj v danem zaporedju.

Spregovorite tudi o scenografiji v Robertini kleti.

V odlomku 3 in 4 spremljamo dogajanje v nočnem času, kjer toliko bolj pride do izraza umetna svetloba, ki jo oddaja Nellyjina baterija, in svetloba mesečine. Ustvarjanje temačnega in strašljivega vzdušja je poudarjeno s temnimi silhuetami in sencami, ki jih ustvarjajo snopi svetlobe, kar je značilen vizualni slog, ki zaznamuje marsikatero strašljivko. Z učenci se pogovorite o svetlobi v odlomku – kako vpliva na gledalca, da se oba prizora dogajata ponoči, od kod izvira svetloba v odlomkih in kakšen učinek ima na gledalca.

Z učenci se pogovorite, kako se ustvarja strašljivo vzdušje in gradi napetost v odlomku 3. Pri tem si odlomek večkrat oglejte in bodite vsakič pozorni na posamezni aspekt filma – glasbo in zvok, spremembo gledišča kamere, montažo in strahoskok.

Na začetku odlomka 4 najprej vidimo prostrani gozd, v naslednjem kadru pa Nelly v gozdu. V strašljivkah je ogroženi lik velikokrat postavljen v ogromen odprt prostor brez orožja, s katerim bi se lahko ščitil, s čimer je poudarjena njegova ranljivost. Z učenci se pogovorite, kaj so občutili, ko so videli Nelly v temačnem gozdu, in spregovorite, zakaj pride do takšnega občutja.

Z učenci se pogovorite, kako se gradi napetost v odlomku 4, preden Nelly vidi volkodlaka. Izsek primerjajte z izsekom iz odlomka 2, ko se Nelly skriva za kavč in pričakuje Roberto.

V odlomku 4 se ritem odlomka stopnjuje z vedno hitrejšim menjavanjem kadrov, na tak način pa se v kombinaciji z vedno hitrejšo glasbo stopnjuje tudi napetost prizora. V odlomku 4, ko se Nelly in Volkodlak znajdetata iz oči v oči, je napetost prizora na vrhuncu in ritem filma oziroma menjavanje kadrov zelo hitro. Z učenci si ponovno oglejte odlomek 4, ob čemer si lahko učenci zapišejo sekunde trajanja vsakega kadra. Pogovorite se, kakšen učinek ima hitro menjavanje kadrov na gledalca, ob tem pa naj bodo pozorni tudi na glasbo.

K strašljivemu vzdušju s svojim načinom igre prispevajo tudi igralci v vlogah pošasti. Igra je zaznamovana z nenavadnimi premiki udov in glave, kar prispeva h groteskni in strašljivi podobi pošasti, poleg ustrezne kostumografije in maske, ki poudarita značilnosti posamezne pošasti. Z učenci se pogovorite o kostumih in maski posameznih pošasti in njihovi igri. Kako ti aspekti prispevajo k prepričljivosti upodobitve samih pošasti?

Marginalizacija in sprejemanje drugačnosti

Žanr strašljivke velikokrat metaforično izpostavlja ne samo individualne, temveč tudi aktualne kolektivne strahove, skozi to pa osvetljuje pomembne družbene teme. Ena osrednjih tem filma **Nelly Rapp: agentka za pošasti** je marginalizacija drugačnosti, ki izvira iz strahu pred neznanim in iz predsodkov, hkrati pa nam film ves čas zastavlja vprašanje, kdo so pravzaprav resnične pošasti v filmu in ne nazadnje v naši družbi. Ugotovimo lahko, da oznaka za pošasti – da so »drugačne« – izhaja iz opredelitve v odnosu do drugega, ki naj bi bil »normalen«. V filmu pa je taka opredelitev velikokrat postavljena pod vprašaj.

Nelly na svoji šoli velja za drugačno in je zato izločena iz medvrstniških krogov, medtem ko je v družbi agentov za pošasti popolnoma sprejeta in ena izmed njih. Agent Vincent med filmom v odnosu do gledalca in ostalih agentov za pošasti zaradi svojih dejanj pridobiva vedno več značajskih lastnosti, ki bi jih lahko označili za pošastne in izpodrivajo njegovo človeškost. Pri pošastih pa je – skozi posamezna dejanja, ki jih pripisujemo ljudem – ravno nasprotno.

V uvodni sekvenci filma spremljamo Nellyjino gledališko predstavo, kjer nam očetov odziv nakaže, da tudi on ne sprejema hčerke, kakršna je. Kako se na gledališko predstavo odzovejo njeni sošolci in preostala publika? Kako na njihov odziv odgovori Nelly? Kaj si mislite o njenem odzivu? Ali kaže na to, kako se počuti? Kako se počuti po predstavi? Vam je bil všeč delček predstave? Zakaj da/ne? Kaj je po vašem mnenju namen umetnosti (gledaliških predstav, filmov ...)?

Kako jo v situaciji skuša potolažiti oče Lennart? Kakšno je vaše stališče do očetove izjave: »Mogoče se lahko pretvarjaš, da si bolj kot drugi in ti bo lažje ...«? Kaj s to izjavo sporoča hčerki? Ali sprejema njeno drugačnost? Se vam zdi Nellyjin oče toleranten in odprt do različnih načinov življenja in vrednot, ki so drugačne od njegovih, ali pa se vam zdi glede tega nekoliko zadržan? Zakaj skoraj nikoli ne obiše Nellyjinega strica Hannibala in zakaj se je zdaj odločil, da Nelly odpelje k njemu na jesenske počitnice?

Kako se Nelly počuti pri stricu Hannibalu in Leni-Slevi? Jo sprejmeta takšno, kakršna je? Bi se morali obdajati z ljudmi, ki nas sprejemajo takšne, kot smo, ali slediti nasvetu Nellyjinega očeta? Kaj vi opažate v vaši okolici, k čemu se vaši vrstniki bolj nagibajo in zakaj?

Nelly skozi prijateljevanje z Roberto in druženje z ostalimi pošastmi, ki pomagajo pri vzpostavitvi slaščičarne, spozna, da pošasti v resnici niso tako pošastne, kot so videti navzven. Na podlagi česa si Nelly ustvari mnenje o pošastih, ko spozna Hannibala in Leno-Slevo, in kakšna je sprva njena drža do njih? Kakšno je njeno mnenje o frankenštajncih? Ali se njen odnos do Roberte med filmom spremeni? Zakaj? Kdo poleg Nelly še preseže predsodke do pošasti in postane bolj toleranten? Kdo v filmu izkazuje vedno večjo nestrpnost? Kakšno je vaše mnenje glede pošasti v filmu? So se vam v kateri izmed situacij pošasti zazdele zelo človeške in ljudje precej pošastni? V kateri?

Kakšno je vaše stališče do Vincentove ideje, da bi vse pošasti počlovečili? Se vam zdi prav, da nekoga prisilimo, da je drugačen od tega, kakršen je v resnici in kakor se počuti? Zakaj nekateri ljudje ne sprejemajo drugačnosti? Iz česa izvira nesprejemanje drugačnosti? Se vam zdi, da smo ljudje kot družba vedno bolj nestrpni do drugačnosti ali vedno bolj odprti in tolerantni? Svoja opažanja argumentirajte.

Filmi in knjige o pošastih

Za nadaljnje raziskovanje kakovostnih filmskih strašljivk za mlade vam v ogled priporočamo švedsko strašljivo, temačno, a hkrati nenavadno nežno in romantično fantazijsko grozljivko Vampiriska ljubezen (Tomas Alfredson, 2008). DVD filma je na voljo v Kinodvorovi Knjigarnici.

Ob predvajanju filma pa so v Mestni knjižnici Ljubljana, Pionirska, pripravili tudi seznam knjig o pošastih, vampirjih, čarovnicah in drugih strašnih bitjih. Na njem najdete vrsto kakovostnih knjig za vse starosti:
Zgodbe o pošastih, vampirjih, čarovnicah in drugih strašljivih bitjih

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:
Kinodvorov šolski program
Kinotrip, program mladi za mlade
Kinobalon, program za otroke in mlade
Kinoigrišče

Priloga: Prepoznaš strašljiva bitja iz filma

